

Sijoitusneuvoston arviointi Ilmastorahastosta 2023

Tausta

Ilmastorahaston sijoitusneuvosto varmistaa poikkihallinnollisen näkökulman Ilmastorahaston toimintaan. Sijoitusneuvoston tehtävänä on muodostaa näkymä valtioneuvoston yhteisistä strategisista tavoitteista, jotta yhtiön toiminta on yhteensopivaa keskeisten hallinnonalojen tavoitteiden kanssa ja jotta toimintaympäristössä tapahtuva kehitys huomioidaan. Tarkoituksena on parantaa Ilmastorahaston toiminnan vaikuttavuutta ja kykyä toimeenpanna horisontaalisia tavoitteita.

Ilmastorahasto Oy:stä annetun lain 3 §:n nojalla sijoitusneuvoston tehtävänä on antaa työ- ja elinkeinoministeriölle vuosittain arvio siitä, miten yhtiön tulee kehittää toimintaansa tavoitteidensa saavuttamiseksi. Ministeriön ottaa arvion huomioon osana omistajaohjausprosessia.

Arviointi

Ilmastorahaston toteutunut toiminta ja yhtiön tuottama informaatio

Sijoitusneuvoston näkemyksen mukaan rahoituspäätöksiä on ohjannut Ilmastorahaston rahoituskriteerit ja yhtiölle asetetut tavoitteet. Yhtiön toteutunut toiminta tukee useiden eri hallinnonalojen tavoitteita joko suoraan tai välillisesti, ja toiminnan vaikuttavuus on poikkihallinnollista. Myös Ilmastorahaston hankevirta kattaa monipuolisesti ilmastoratkaisujen eri osa-alueita.

Toteutunut toiminta on tukenut erityisen hyvin teollisuuden puhtaan siirtymän tavoitetta kytkeytyen myös elinkeinorakenteen uudistumiseen, investointeihin, yrittäjyyteen ja työllisyyteen. Useammalle hallinnonalalle kohdistuvaa välillistä vaikuttavuutta on esimerkiksi vetysektorin kehittymistä, rakentamista sekä päästöjen raportointia ja mittaamista tukevilla ratkaisulla.

Ilmastorahaston uusimmat sijoituskohteet pyrkivät edistämään ratkaisullaan paitsi ilmastonmuutoksen torjuntaa myös tärkeitä ympäristöystävällisiin materiaaleihin, materiaalitehokkuuteen ja kiertotalouteen liittyviä tavoitteita. Ne tuottavat useassa tapauksessa laajasti kansainvälisesti hyödynnettäviä ratkaisuja, mikä toteuttaa Ilmastorahaston tehtävää hiilikädenjäljen vahvistamisessa.

Sijoitusneuvosto pitää tärkeänä, että Ilmastorahasto varmistaa jokaisessa rahoituskohteessa päästövähennysvähennyspotentialin ja muut ympäristötavoitteet sekä taloudelliset tavoitteet. Tehdyissä rahoituspäätöksissä tämä on toteutunut hyvin ja vaikutusten toteutuminen on joiltakin osin sidottu myös rahoituksen ehtoihin. Jatkossakin on tärkeää arvioida yksittäisten rahoituspäätösten vaikutuksia ja taloudellista tulosta sekä etu- että jälkikäteen, jotta Ilmastorahaston rahoituspäätösten onnistumisesta voidaan myöhemmin muodostaa kattava kuva.

Sijoitusneuvosto kiinnittää huomiota siihen, että toistaiseksi Ilmastorahaston tehtyihin rahoituspäätöksiin ei ole sisällynyt yksinomaan ilmastonmuutoksen sopeutumiseen liittyviä ratkaisuja. Tulevaisuudessa niihin saattaa kuitenkin liittyä liiketoimintamahdollisuuksia ja toisaalta rahoituksellisia kehitystarpeita.

Ilmastorahaston omasta toiminnastaan tuottama informaatio on sijoitusneuvoston arvion mukaan kattavaa ja laadukasta ja se avaa yhtiön toimintaa perusteellisesti. Esitetty tieto tukee käsitystä siitä, että päätöksiä panosten ja resurssien kohdentamisesta pyritään tekemään rahaston tavoitteiden ja strategian mukaisella tavalla ja olosuhteissa tapahtuneet muutokset huomioon ottaen. Yhtiö tuottaa informaatiota myös siitä, miten muuta rahoitusta on saatu hankkeisiin mukaan. Jatkossa olisi hyödyllistä tuottaa kootusti tietoa tehtyjen sijoituspäätösten jakautumisesta eri ilmastoratkaisujen osa-alueille sekä siitä, onko hankevirrassa tai salkussa olevilla ratkaisuilla myös ilmastonmuutokseen sopeutumista edistäviä vaikutuksia.

Sijoitusneuvosto kokee toimintaympäristöstä tuotetun tiedon tukevan eri hallinnonalojen tietotarpeita ja tuottavan niille lisäarvoa. Kuluneena toimintavuotena erityisen hyödyllisiä ovat olleet Ilmastorahaston roolia ja merkitystä rahoitusalan toimijakentässä selventävät materiaalit sekä katsaukset puhtaan siirtymän markkinasta ja rahoituksesta. Ilmastorahasto on ollut aktiivisesti mukana myös työ- ja elinkeinoministeriön rahoitustoimijoiden yhteistyössä ja tuottanut tätä työtä tukevaa selvitysaineistoa.

Ilmastorahaston erityistehtävän ajantasaisuus

Sijoitusneuvoston näkemyksen mukaan Ilmastorahaston erityistehtävä on edelleen ajantasainen ja erittäin ajankohtainen. Erityistehtävä on merkityksellinen ottaen huomioon hallitusohjelman tavoitteet, Suomen hiilineutraalisuustavoitteet, kiristyneen rahoitusympäristön sekä kansainvälisen kilpailun puhtaan siirtymän investoinneista.

Hallitusohjelma painottaa puhtaan energian ja päästöjä vähentävien teollisuuden investointien merkitystä ja niillä nähdään tärkeä rooli Suomen kilpailukyvyyn ja talouskasvun edistämisessä. Hallitusohjelma sisältää kunnianhimoiset

tavoitteet puhtaan siirtymän investointiaallosta sekä kestävien tuotteiden ja ratkaisujen globaalin kysynnän kasvun hyödyntämisestä. Lisäksi kiertotalouden ja luonnon monimuotoisuuden merkitys korostuvat hallitusohjelmassa. Ohjelman tavoitteet ja painotukset edellyttävät uusien ratkaisujen pilotointia ja markkinoille viemistä, jossa Ilmastorahastolla voi olla keskeinen rooli. Myös kasvava julkinen TK-rahoitus vaatii jatkossa vahvaa julkista riskinjakoa kehitettyjen ratkaisujen markkinoille viemiseksi.

Päästöjä vähentävät investoinnit korostuvat myös Suomen hiilineutraalisuustavoitteiden näkökulmasta. IPCC:n mukaan aikaikkuna ilmastotoimien tekemiselle on rajallinen ja se on sulkeutumassa. Investointeja päästöjä vähentävään teknologiaan ja ratkaisuihin tarvitaan nyt.

Tarvetta Ilmastorahaston kaltaiselle rahoittajalle vihreän siirtymän investoinneissa osoittaa myös yhtiön vahva ja kasvava hankevirta. Tarve on korostunut vuoden aikana vaikeutuneessa rahoitusympäristössä. Pääomasijoitusmarkkinan hiljeneminen ja yleisesti sijoittajien riskinottohalun väheneminen ovat pitäneet yllä tarvetta Ilmastorahaston instrumentaatiolle ja vastasykliselle rahoitukselle.

Ilmastorahastoa koskeva laki tuli voimaan 20.2.2023 ja se mahdollistaa yhtiölle valtiontukea sisältävän rahoituksen myöntämisen. Harkituissa tapauksissa myönnettävä valtiontuki tarkoittaisi muita rahoittajia pienemmän tuoton hyväksymistä tai suuremman riskin ottamista. Markkinaehtoisen rahoituksen tulisi jatkossakin olla Ilmastorahaston pääasiallinen toimintamuoto, mutta sijoitusneuvoston näkemyksen mukaan valmius valtiontukien myöntämiseen on hyvä olla olemassa. Se antaa yhtiölle erilaisia mahdollisuuksia edistää rahoituksen saatavuutta ja sellaisten investointien toteutumista, jotka eivät muuten toteutuisi vastaavanlaisessa mittakaavassa. Ilmastoinvestoinnit eivät välttämättä ole heti kannattavia, vaan tyypillisesti niihin tarvitaan kärsivällistä pääomaa ja riskinjakoa.

Suomeen on kohdistunut viime aikoina suurta kiinnostusta vihreän siirtymän mukaisille investoinneille. Hankeaihioiden runsaudesta huolimatta on tärkeää tunnistaa pullonkaulat, jotka voivat olla estämässä suunnitelmien toteutumista investoinneiksi. Kansainvälistä pelikenttää muuttaa valtioiden mittavat panostukset vihreän siirtymän teknologioihin ja osaamisen kehittämiseen, mikä on olennainen kehitystekijä Ilmastorahaston toimikentällä ja mihin Ilmastorahasto voi omassa roolissaan vaikuttaa.

Digitalisaatiohankkeissa ajankohtaisia ovat lisäksi kyberturvallisuushankkeet, joiden merkitys korostuu erityisesti muuttuneessa turvallisuuspoliittisessa maailmantilanteessa. Ilmastomuutokseen sopeutumisen näkökulmasta relevantit

hankkeet voisivat liittyä esimerkiksi automaatioon tai (sään)ennustuspalveluihin.

Ilmastorahaston toiminta osana muodostettavaa uutta sijoitusyhtiötä ja sille asetettuja tavoitteita

Ilmastorahastolle on muodostunut Suomen rahoituskentässä selkeä rooli sen toiminnan kohdentuessa uusien teknologioiden ja liiketoimintamallien kaupallistamiseen tutkimuksesta pilottiin sekä skaalaamiseen teolliseen mittakaavaan. Näihin kehityspolun vaiheisiin liittyy Suomessa tunnistettuja rahoituskapeikkoja, joihin vaikuttamalla on mahdollista vauhdittaa talouskasvua, työllisyyttä, elinkeinoelämän uudistumista ja investointien kohdentumista Suomeen. Sijoitusneuvosto toteaaakin, että vastaavanlaiselle rahoitukselle on tarvetta jatkossakin, mikä on hyvä huomioida myös uutta sijoitusyhtiörakennetta valmisteltaessa.

Sijoitusneuvosto kiinnittää huomiota siihen, että puhtaan siirtymän näkökulma on keskeinen tavoiteltaessa elinkeinorakenteen uudistumista ja kestävästä kasvusta. Ilmastorahaston erityistehtävän ja vaikuttavuuslähtöisen rahoituskriteeristön johdosta yhtiöön on kehittynyt puhtaan siirtymän rahoitukseen liittyvää erityistä näkemystä ja osaamista, kuten päästövähennysten ja muiden ympäristövaikutusten arviointi, mallintaminen ja todentaminen sekä tästä saadun tiedon huomioiminen sijoitustoiminnassa (ts. osaaminen puhtaan siirtymän vaikuttavuussijoittamisessa). Sijoitusneuvosto pitää tärkeänä, että tämä osaaminen säilytettäisiin myös uudessa rakenteessa. Ilmastorahasto on myös ainut erityistehtäväyhtiö, jonka tehtäviin sisältyy luonnonvarojen käytön tehostaminen ja luonnon monimuotoisuuden edistäminen. Julkisen rahan vaikuttavuutta voitaisiin parantaa ottamalla ilmasto- ja ympäristövaikutusten arviointi ja DNSH-periaate laajemminkin käyttöön uudessa yhtiössä.

Sijoitusneuvoston näkemyksen mukaan Ilmastorahaston toiminta ja horisontaaliset tavoitteet ovat relevantteja ja olisi toivottavaa, että uudessa muodostettavassa kokonaisuudessa ne korostuisivat. Uusi yhtiö ja sen tehtävät tulee suunnata yhteiskunnallista vaikuttavuutta korostaen ja pitkän aikavälin tavoitteita vasten.

Muut viestit yhtiölle ja yhtiön omistajaohjaukselle

Sijoitusneuvosto kiittää Ilmastorahastoa laadukkaasta työstä toiminnan käynnistämisen ensimmäisinä vuosina. Ilmastorahasto on onnistuneesti vakiinnuttanut paikkansa vihreän siirtymän rahoituksen markkinassa. Sijoitusneuvosto tuo yhtiön omistajaohjaukselta vahvaa viestiä yhtiön henkilöstölle, markkinoille ja päätöksentekijöille jatkuvuudesta sekä tarpeesta Ilmastorahaston kaltaiselle toimijalle.

Sijoitusneuvoston näkemyksen mukaan on tärkeää säilyttää rahoituksen kohdentuminen nimenomaan kansallisiin ratkaisuihin ja pääasiassa suoriin sijoituksiin yhtiöihin. Jatkossakin tarvitaan kykyä suunnata julkista rahoitusta nopeasti uusien teknologioiden ja liiketoimintamallien kaupallistamiseen sekä skaalaimiseen, mikä on syytä turvata uudistuksessa. Ilmastorahasto on onnistunut tässä varsin hyvin ja yhtiö on luonut huolelliset ja toimivat prosessit sijoitustoiminnalleen jatkoakin ajatellen. Ilmastorahaston toimintamalleista, vaikuttavuustyöstä sekä taloudellisesta tehokkuudesta ja tuloksesta on paljon annettavaa myös uuden sijoitusyhtiön valmistelutyöhön.

Uusi sijoitusyhtiö tulisi toteuttaa huolellisen valmistelun pohjalta ja siten, että uuden toimijan tehtäväkenttä kattaa horisontaalisesti ja poikkihallinnollisesti puhtaan siirtymän, elinkeinorakenteen uudistumisen ja kasvun tavoitteet. Pääomien allokointia tulee huolellisesti arvioida vasten puhtaan siirtymän rahoitus- ja investointitarpeita. Jatkossakin tulisi varmistaa riittävät varat puhtaan siirtymän investoinneille niin, ettei riittämätön rahoitus muodostu Suomen kasvun esteeksi.

Lopuksi sijoitusneuvoston kiinnittää omistajan huomiota siihen, että omistusjärjestelyn valmistelijat voisivat hyötyä sijoitusneuvoston asiantuntemuksesta ja näkemyksistä liittyen Ilmastorahastoon ja sen toimivuuteen. Sijoitusneuvosto pitää myös perusteltuna, että neuvosto pidetään tietoisena järjestelyn edistymisestä.